

pen 6 magyar fajtával is gazdagíthatjuk a faiskolai választékot:

cv. Balaton – koronája gömbölyded, a faiskolákban jó törzsnevelése miatt kedvelt.

cv. Bori – koronája tojásdad alakú, lassú növekedésű.

cv. Szeleste – Szabályos, karcsú, tojásdad alakú koronát nevel, ágai mereven felállók, ezért útfásításra kiválóan alkalmas, gyors növekedésű fajta.

cv. Teri – Ellaposodó koronájú, lassú növekedésű.

cv. Wagner János – koronája lazán széteső, virágai rózsaszínűek.

cv. Zentai ezüst – koronája fiatalon csaknem oszlopos, később karcsú kúp alakú, levélfonákja feltűnően ezüstös szőrzetű.

A jelentős fajon belüli változatosságon túl a gyakori hibridizáció is nehezíti

ti a hársak ismeretét. Az ezüst hárs természetes úton csak nagyon ritkán ké-

pez hibrideket, mesterséges úton azonban több hibridfajt állítottak elő. Ezek közül hazánkban hármat említhetünk: 1. A budapesti tudományegyetem botanikaprofesszorának nevét őrző Jurányi-hárs (*T. x juranyiana*) (a kislevelű hársal képzett hibrid), 2. a híres kalocsai érsekről és a botanikusok pártfogójáról elnevezett Haynald-hárs (*T. x haynaldiana*) (a nagylevelű hársal alkotott hibrid) és 3. a kislevelű és a nagylevelű hársal együttesen létrejött háromszoros hibrid (*T. x arpadiana*).

Egyéb más, Európán kívüli hársfajokkal is hibridizálták, ezeknek hazánkban nincs jelentősége, viszont az amerikai hársal (*T. americana*) 1875 körül SPATH faiskolájában keletkezett hibridfaj (*T. x moltkei*) 15-25 cm nagy lazán csilagszőrös leveleivel nagyon kedvelt külföldön.

Farkasboroszlánok a Vajdaváron

A farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) azon védett (10 000 Ft) cserjénk, mely a Magyar-középhegység, és a Nyugat-Dunántúl számára alkalmas élőhelyen sokfelé előfordul, sehol sem gyakori. Csoportos nagy egyedszámú telepei sehol sem alakultak ki. Hazánkban a bükkös és bükkal egyes erdőtársulások kísérő faja. Az üdebb, nedvesebb élőhelyeken tenyésző tölgyesekben is megjelenik, a Kárpátokban pedig 2000 m-ig is felhatol.

A farkasboroszlán cserjéi a 120 cm-t ritkán haladják meg. Fája citromsárga színű. Lehámzott kérge régen drogként volt ismeretes, mellyel idegzsábát és szénanáthát is gyógyítottak. Illatos, rózsaszínes-lilás virágai kora tavasszal lombfakadás előtt csak a másodévesnél vagy idősebb szárákból fakadnak, ezért szárvirágoknak is nevezik. Levelei később, a lombfakadással egy időben jelennek meg főleg a növény csúcsán, és szórva. Magva átfekvő, ezért viaszéretlen rétegeléssel tárolható. Az egész növény, de főleg a piros színű bogyós termése *daphnin* és *mezerim* nevezetű méreganyagot tartalmaz. Ezek az anyagok a vérkeringést és idegműködést zavarják és gátolják, 10 bogyó már halálos adag lehet. Állítólag a farkas is elpusztul tőle, innét a magyar neve, hogy farkasboroszlán

Ennek a védett cserjénknek a Heves-Borsodi-dombság erdészeti tájnak nevezett terület központi homokkőves részén is található egy eddig kevésbé is-

meretlen kisebb állománya. Az élőhelyei a homokkővidék sásbércszerűen kiemelkedő sok hegyvidéki vonással rendelkező központi magjából induló völgyeinek alját borító hegyi bükkösökben található. A Tarna-folyó felső folyása, és a Hangony-patak közötti hegyes-dombos vidéket a helyiek Óbükknek, a szakirodalom Vajdavár-hegycsoportnak ismeri. Az itt található homokkőhátak az Ökör-hegyben (542 m) tetőznek, és kilenc másik csúcs is meghaladja az 500 m magasságot, köztük a Vajdavár-hegy (520 m) is. A környezetéből látványosan kiemelkedő Vajdavár-hegycsoportban három erdészeti klímakategória, a zárt tölgyes (cseres, ill. kocsánytalan tölgyes), a gyertyános-tölgyes és a

bükkös klíma van jelen. Az érdekesség viszont az, hogy a vertikális inverzió, a fordított léghőrétegződés miatt ez megfordult. Tehát itt a magasabban lévő tetőket borítják a cseresek és tölgyesek, alattuk található a gyertyános tölgyesek, és a hűvös, sokszor fagyzos völgyek alján és az északi oldalakban a bükkösök. A bükkösökben rengeteg a magashegységi elem: a sugár kankalin (*Primula elatior*), a fehér acsalapu (*Petasites albus*), és a kárpáti endemizmus az ikrás fogasír (*Dentaria glandulosa*). Ezért ezek a bükkösök a 250-400 m tengerszint feletti magasság ellenére is magashegyi bükkösöknek (*Aconito-Fagetum*) tekinthetők. Legelterjedtebb talajtípus a barnaföld, a rozsdabarna erdőtalaj, és a peremterületek löszös részsein pedig az agyagbemosódásos barna erdőtalaj.

A farkasboroszlán ismert előfordulásai a fagyzos völgyek 250-300 m tengerszint feletti magasságban tenyésző természet szerű védett büккеgyes erdei: Arló16/E, 16/F, 16/D, Zárrét-völgy (a burkolt feltáró út mellett is). Arló 20/C, Bábos-völgy, Arló 18/A, Nagy-Nádú bejárata, Váraszó 13/D, Hosszú-ág-lápa. A Zárrét-völgyben 30 cserje, máshol 2-10 egyed található.

Mivel több hasonló adottságú élőhely is van a területen, remélhetőleg számos helyről elő fog kerülni ez a görög nimfáról, Daphneről elnevezett szép cserjénk.

Katona Csaba